

02.05.2013

Joensuun kaupunki
Tekninen virasto, yhdyskuntatekniikka
Muuntamontie 5
80100 JOENSUU

Viite: Ympäristövaikutusten arviointiselostus 04.01.2013

YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNTO JOENSUUN KAUPUNGIN TEKNISEN VIRASTON ”PUHTAIDEN YLIJÄÄMÄMAIDEN MAANKAATOPAIKKA”- HANKKEEN YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTISELOSTUKSESTA

Joensuun kaupungin tekninen virasto (yhdyskuntatekniikka) on toimittanut Pohjois-Karjalan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (468/1994, muutettu 267/1999, 458/2006 ja 2011) mukaisen arviointiselostuksen koskien kaupungin hanketta uuden puhtaiden ylijäämämaiden maankaatopaikan perustamiseksi Joensuun kaupunkialueelle, Karsikon kaupunginosaan.

HANKETIEDOT JA YVA-MENETTELY

Hankkeen nimi: Puhtaiden ylijäämämaiden maankaatopaikka, Joensuu
Hankkeesta vastaava: Joensuun kaupunki, tekninen virasto, yhdyskuntatekniikka
**Hankkeesta vastaavan
käyttämä konsultti:** Vahanen Environment Oy

YVA-lain tarkoittamana yhteysviranomaisena ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä toimii Pohjois-Karjalan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

Ympäristövaikutusten arviointimenettely

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain tavoitteena on edistää ympäristövaikutusten arviointia ja yhtenäistä huomioon ottamista suunnittelussa ja päätöksenteossa sekä lisätä kansalaisten tiedonsaantia ja osallistumismahdollisuuksia.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyä sovelletaan YVA-asetuksen (713/2006) 6 §:n hankeluettelon 11d-kohdan mukaan muiden kuin a ja c alakohdassa tarkoitettujen jätteiden kaatopaikkoihin, jotka on mitoitettu vähintään 50 000 tonnin vuotuiselle jätemäärälle. Arviointiselostuksessa esitettyjen tietojen perusteella tämä määrä ylittää vuositasolla. Joensuun kaupungissa puhtaita ylijäämämassoja muodostuu 75 000 tonnia (50 000 – 150 000 tonnia/v), joista osa hyödynnetään mm. meluvallien rakentamisessa.

YVA-menettelyn tarkoitus on selvittää ne hankkeen ympäristövaikutukset, jotka ovat merkittäviä hankkeen suunnittelun ja päätöksenteon kannalta ja joita eri tahot pitävät tärkeinä. Hankkeesta vastaava arvioi hankkeen ympäristövaikutukset arviointiohjelman ja siitä saamansa yhteysviranomaisen lausunnon pohjalta sekä kokoaa arviointitulokset arviointiselostukseen. Yhteysviranomainen antaa lausuntonsa arviointiselostuksesta ja sen riittävydestä YVA-asetuksessa esitettyjen sisällöllisten vaatimusten pohjalta.

Arviointiselostus ja yhteysviranomaisen siitä antama lausunto tulee liittää aikanaan hankkeen lupahakemusasiakirjoihin. Näitä viranomaispäätöksiä ovat ainakin ympäristölupa. Päätöksestä on käytävä ilmi, miten YVA-lain mukainen arviointi on otettu huomioon.

Hankkeen edellyttämät luvat ja päätökset

Suunnitellun puhtaiden maamassojen maankaatopaikan perustaminen edellyttää ympäristönsuojelulain mukaista ympäristölupaa. Lupaviranomainen on Itä-Suomen aluehallintovirasto. Ympäristölupa voidaan myöntää erillisestä hakemuksesta, kun yhteysviranomainen on antanut lausuntonsa ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta eli YVA-menettely on päättynyt.

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaiset mahdolliset rakentamiseen tarvittavat luvat käsittelee Joensuun kaupungin rakennusvalvontaviranomainen.

Hanke ja sen vaihtoehdot

Tarkoituksena on perustaa Joensuun kaupunkiin uusi puhtaiden ylijäämämaiden maankaatopaikka. Joensuun kaupungissa tällaisia maamassoja syntyy arviolta 75 000 tn (37 000 m³) vuodessa, joista osa käytetään hyödyksi mm. meluvallien ym. rakentamiseen. Nykyisin puhtaita ylijäämämaita sijoitetaan useille pienialaisille alueille, joiden kapasiteetti täyttyy 10 vuoden aikana. Suunnitellun Paritsansuon maankaatopaikan pinta-alaksi on suurimmillaan suunniteltu 51 hehtaaria ja sijoitettavien kokonaismassojen määräksi neljä miljoonaa m³. Paritsansuon rakennusaikainen toiminta käsittää sisääntulotien ja perusinfrastruktuurin rakentamisen (lähinnä sähkö- ja tietotekniikka-yhteydet alueelle), kenttäalueiden rakentamisen ja läjitysalueiden raivaamisen. Rakentaminen käsittää puuston kaatoa, tarvittaessa pintamaiden poistamista osalta aluetta sekä leikkaus- ja pengerrystöitä. Kyyrönsuon alue on turvetuotannosta poistettua aluetta, jonne on jo olemassa turvekuljetuksiin käytetyt tieyhteydet. Paritsansuon hankealueelta vedet johdetaan oja myöten Pielisjokeen ja Kyyrönsuon hankealueen osalta Siilaistenpuroon ja edelleen Pyhäselkään.

Arviointiselostuksessa käsitellyt hankkeen toteutusvaihtoehdot ovat:

VE0-vaihtoehto: Maankaatopaikkaa ei toteuteta, vaan ympäri kaupunkia on hajautevasti pieniä läjityskohteita

VE1a: Maankaatopaikka toteutetaan Paritsansuon alueelle n. 51 ha suuruisena (täytömassojen määrä noin 4 milj. m³)

VE2: Maankaatopaikka toteutetaan Kontiolahden kunnan alueella sijaitsevalle Kyyrönsuolle, joka on entinen turvetuotantoalue.

Hankkeen arviointiohjelmassa esitettyä vaihtoehtoa **VE1b**, jossa maankaatopaikka toteutettaisiin Paritsansuon alueelle suppeammassa laajuudessa, arviointiselostuksessa ei ole käsitelty.

Arviointimenettelyn yhdistäminen muiden lakien mukaisiin menettelyihin

Arviointimenettelyä ei ole yhdistetty muiden lakien mukaisiin menettelyihin.

ARVIOINTISELOSTUKSESTA TIEDOTTAMINEN JA KUULEMINEN

Arviointiselostus on ollut nähtävillä Joensuun kaupungintalolla, Karsikon kirjastossa ja Pohjois-Karjalan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksessa sekä Pohjois-Karjalan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ja Joensuun kaupungin verkkosivuilla. Arviointiselostuksen nähtävillä olosta on ilmoitettu kuuluttamalla siitä 25.01.2013-01.03.2013 Joensuun kaupungin ilmoitustaululla sekä julkaisemalla kuulutus sanomalehti Karjalaisessa. Arviointiselostus on ollut lisäksi nähtävillä Kontiolahden kunnantalolla. Arviointiselostuksesta pyydettiin toimittamaan lausunnot ja mielipiteet Pohjois-Karjalan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukseen 01.03.2013 mennessä.

Arviointiselostuksesta pyydettiin lausunto seuraavilta tahoilta: Itä-Suomen aluehallintovirasto/peruspalvelut, oikeusturva ja luvat -vastuualue, Pohjois-Karjalan maakuntaliitto, Pohjois-Karjalan ELY-keskus/kalatalouspalvelut, Joensuun kaupunginhallitus, Joensuun kaupungin rakennus- ja ympäristölautakunta, Joensuun kaupungin sosiaali- ja terveyslautakunta, Pohjois-Savon ELY-keskus/liikenne ja infrastruktuuri, Pohjois-Karjalan luonnonsuojelupiiri, Joensuun seudun luonnonystävät ry, Kontiolahden ympäristölautakunta

Arviointiselostuksen esittelytilaisuus pidettiin Karsikon koululla 06.02.2013.

YHTEENVETO ESITETYISTÄ LAUSUNNOISTA JA MIELIPITEISTÄ

Arviointiselostuksesta annettiin kirjallisia lausuntoja ja mielipiteitä kaikkiaan 6 kpl. Kopiot niistä liitetään oheen; alkuperäiset jäävät elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen arkistoon.

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto toteaa lausunnossaan, että arviointiselostuksessa on maakuntakaavatilanne tuotu esille kattavasti. Suunnittelualueeseen kohdistuvia maakuntakaavamerkintöjä ovat Paritsansuon alueelle kohdistuva taajamatoimintojen aluevarausmerkintä (A), joukkoliikenteen kehittämiskäytävä ja viheryhteyskäytävä (1.vaihe). Kyyrönsuo on osoitettu 2.vaihemaakuntakaavassa turvetuotantoalueena

(EO/tu). Maakuntakaavan 1.vaiheessa on em. merkintöjen lisäksi osoitettu sekä Paritsansuon että Kyyrönsuon alueita sivuavat pohjavesialueet.

Maakuntaliitto katsoo, että arvioinnissa tarkasteltujen vaihtoehtojen osalta on otettu huomioon maakuntakaavatilanne eikä hanke maakunnallisesti tarkasteltuna ole risti-riidassa muiden maankäyttömuotojen kanssa. Paritsansuon osalta maakuntaliitto edellyttää ratkaisun esittämistä viheryhteyskäytävän säilyttämiseksi.

Arviointiselostuksen osallistuminen ja vuorovaikutusosion (yleisötilaisuus ja asukaskysely) johdosta maakuntaliitto toteaa, että hankkeen eri toteuttamisvaihtoehtojen ympäristövaikutusten yhteenvetotaulukossa ei kuitenkaan Paritsansuon osalta ole otettu huomioon asukaskyselyssä esiin tulleita hankkeen haitallisia vaikutuksia mm. maisemaan ja virkistyskäyttöarvoihin.

Maakuntaliitto katsoo myös, että mahdollisten haittojen ehkäiseminen ja lieventäminen on arviointiselostuksessa käsitelty suppeasti, eikä haitallisten vaikutusten vähentämistä mm. virkistyskäytön ja luonnon monimuotoisuuden osalta ole esitetty ollenkaan.

Hankkeen vaikutusten seurantaohjelmasta maakuntaliitto toteaa, ettei siinä ole esitetty ympäristövaikutusten seurantaa riittävästi kaikkien arvioitavien ympäristövaikutusten osalta. Maakuntaliitto nostaa esille seurantaohjelman yhtenä tavoitteena esitetyn haittojen lieventämistoimien onnistumisen selvittämisen, mutta toteaa, että edes kaikkia mahdollisten haittojen ehkäisy- tai lieventäminen –luvussa käsiteltyjä kohtia ei ole seurantaohjelmassa esitetty.

Maakuntaliitto katsoo kuitenkin, että hankkeen ympäristövaikutukset on arvioitu riittävästi, mutta mahdollisten haittojen ehkäisemistä ja lieventämistä sekä hankkeen seurantaohjelmaa koskevia osuuksia ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa on täydennettävä. Lisäksi maakuntaliitto toteaa, että olisi syytä esittää arvio kunkin tarkastellun vaihtoehdon kokonaisvaikutuksista ottaen huomioon kunkin arvioidun osavaikutuksen merkittävyys.

Itä-Suomen aluehallintovirasto (Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat) esittää lausunnossaan seuraavaa:

Vaikutusten arvioinnissa Paritsansuota on pidetty päävaihtoehtona, sillä melu- ja pölylaskelmat on tehty Paritsansuon tiedoilla sekä kysely lähetetty Paritsansuon lähi-alueen asukkaille. Kyselyissä ei ole otettu huomioon Kyyrönsuon vaihtoehtoa. Kyselyn osalta aluehallintovirasto toteaa, että saatekirjeen mukaan kyselyn liitteenä ei ollut hankkeen kuvausta, vaan ainoastaan internet-osoite, jossa hankeaineisto oli nähtävissä. Aluehallintovirasto toteaaakin, että saatekirjeessä olisi voinut olla myös ne paikat, joissa asiakirjat ovat kuulutuksen mukaan nähtävillä.

Aluehallintovirasto korostaa, että ympäristövaikutusten arvioinnin yhtenä tavoitteena on lisätä hankkeen vaikutusalueen väestön tiedonsaantia hankkeen ympäristövaikutuksista ja mahdollisuuksia osallistua hankkeen ympäristövaikutusten arviointiin. Tätä arviointitavoitetta ei aluehallintovirasto katso edistetyn tehdyllä kyselyllä. Kyselyn olisi pitänyt koskea myös Kyyrönsuon vaihtoehtoa ja joka tapauksessa kyselyalue olisi pitänyt olla tehtyä laajempi. Lisäksi kysymykset ovat painottuneet asukkaiden Paritsan-

suon virkistyskäytön selvittämiseen. Aluehallintovirasto katsoo, että kyselyssä olisi pitänyt selvittää asukkaiden suhtautumista hankkeeseen sekä ennakko-odotuksia ja – näkemyksiä hankkeesta.

Arviointiselostuksen Vaikutukset ihmisten elinoloihin, terveyteen ja viihtyvyyteen osalta aluehallintovirasto toteaa, etteivät kohdassa esitetty kyselyn sisältö ja vaikutusten arviointi vastanneet toisiaan. Positiivisena vaikutuksena arviointiselostuksessa on nähty se, että alueen virkistyskäyttömahdollisuudet voivat lisääntyä maankaatopaikan sulkemisen jälkeen. Aluehallintoviraston käsityksen mukaan virkistyskäyttömahdollisuudet tuskin lisääntyvät, vaan virkistysmahdollisuudet muuttuvat oleellisesti nykyiseen verrattuna.

Hankkeen ohjausryhmästä aluehallintovirasto toteaa, että ohjausryhmän tarkoituksena on ollut kerätä sen jäseniltä tietoja huomioitavista asioista. Tämän takia olisi ollut tärkeää, että ohjausryhmässä olisi ollut sosiaali- ja ympäristöterveydenhuollon edustajat ja myös Kontiolahden kunnan edustus sekä mahdollisesti asukkaiden edustaja. Aluehallintovirasto toteaa myös, että arviointiselostuksesta ei ilmene, mitä tahoa Joensuun kaupungin edustajat edustivat ohjausryhmässä ja täten heidän asiantunteuksensa jäi avoimeksi.

Aluehallintovirasto toteaa myös, että arviointiselostuksessa ei ilmene, kuka on tehnyt ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnin eikä onko arvioinnissa otettu huomioon ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arviointia koskevat ohjeet:

- Ihmisiin kohdistuvat terveydelliset ja sosiaaliset vaikutukset. (STM:n opas 1999:1) (http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=122630&name=DLFE-8445.pdf)
- THL:n (entisen Stakesin) IVA ohjeet: Ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arviointi, IVA (<http://info.stakes.fi/iva/FI/index.htm>).

Pohjois-Karjalan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen maaseutu ja energia – yksikön kalatalouspalvelut esittää yleisen kalatalousedun kannalta arviointiselostuksesta seuraavaa:

Hankkeesta vastaava on ottanut huomioon kalatalousviranomaisen ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta esittämät täydennysehdotukset. Hankkeesta vastaava arvioi arviointiselostuksessa, että hankkeiden vesistövaikutusalueilla ei ole merkittäviä kalojen kutualueita eikä vaikutuksia kalastoon arvioida olevan. Kalatalouteen ei myöskään arvioida olevan vaikutuksia hankkeen vähäisten vesistövaikutusten perusteella. Suurimmat mahdolliset vaikutukset aiheutuvat kiintoaineksesta. Kalatalouden kannalta arviointiselostus täyttää YVA-lain riittävyyden vaatimukset.

Joensuun kaupungin kaupunginhallitus toteaa lausunnossaan seuraavaa:

Laskennallisesti on osoitettu, että rakentamisen aiheuttamia ylijäämämaita ei jatkossa pystytä sijoittamaan enää nykyisille maankaatopaikoille ja on perusteltua toteuttaa kokonaan uusi maankaatopaikka tulevaisuuden tarpeita varten. Paritsansuon ja Kyyrön suon maankaatopaikkojen vertailun perusteella kumpaakin paikkaa voidaan arvi-

ointiselostuksen perusteella pitää toteuttamiskelpoisena. Tarkastelluista vaihtoehtoista kaupungin kannalta parhaana maankaatopaikan sijaintina voidaan pitää Paritsansuota. Paritsansuon maanlajitysalue on yleiskaavan mukainen ja alue on kaupungin omistuksessa. Alue sijaitsee samalla suunnalla, jonne kaupungin uudisrakentamisen pääpaino tulee lähivuosina keskittymään. Logistisesti sekä liikenteen aiheuttamien haittojen minimoimiseksi on eduksi, jos maanvastaanottoalue sijaitsee hyvien kulkuyhteyksien varrella ja mahdollisimman keskeisesti massojen syntypaikkaan nähden.

Arviointiohjelman mukaisesti arviointiselostuksessa on kuvattu kattavasti suunniteltu toiminta sekä arvioitu toiminnan käynnistymisestä aiheutuvat ympäristövaikutukset. Ympäristöviranomaisen on antanut oman lausuntonsa erityisesti ympäristönsuojelun näkökulmasta. Maankäytön ja infrastruktuurin näkökulmasta selvitystä voidaan pitää kattavana ja sen antavan riittävät tiedot varsinaisen päätöksenteon pohjaksi.

Joensuun kaupungin rakennus- ja ympäristölautakunta on antanut oheisen lausunnon arviointiselostuksesta:

Arviointiselostuksessa on tarkasteltu 0-vaihtoehdon lisäksi kahta muuta vaihtoehtoa. Arviointiohjelmassa mukana ollut Paritsansuon toinen vaihtoehto, jossa maankaatopaikka olisi toteutettu pienempänä, on jätetty pois. Tämä on ymmärrettävää sillä molempien vaihtoehtojen ympäristövaikutukset ovat samanlaiset eikä alueen pienentäminen oleellisesti vähentäisi maanlajityksen ympäristövaikutuksia.

Paritsansuon osalta hanke on kaavan mukainen. Multimäen osayleiskaavassa alue on merkitty selvitysalueeksi ylijäämämaiden sijoittamista varten. Lajitysalue sijoittuu osittain Multimäen osayleiskaavassa merkitylle luo-alueelle: Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue. *Tällä katkoviivarajauksella on likimääräisesti osoitettu paikallisesti arvokkaita luonto- ja maisemakohteita. Ympäristön tilaan vaikuttavia toimenpiteitä suoritettaessa on kiinnitettävä huomiota siihen, ettei alueen luonnonvarojen vaaranneta tai heikennetä. Alueella on MRL 43.2 §:n mukainen rakentamisrajoitus ja MRL 34.2 §:n ja 128 §:n mukainen toimenpiderajoitus. Aluetta on hoidettava siten, että edistetään luonnon monimuotoisuuden ja erityispiirteiden säilymistä.* Luo - merkinnällä on osayleiskaavassa osoitettu seuraavat kohteet: mm. Paritsansuon avoimet suot.

Vuoden 2012 maastokäyntien ja yva-selostukseen liittyvän luontoselvityksen mukaan avoimet suot ovat kasvamassa umpeen. Luontoselvityksen mukaan suurin osa alueesta on luokiteltavissa rämemuuttumaksi, jossa soinen luontotyyppi on korvautumassa metsäisellä luontotyypillä. Alueen reunaosat ovat jo selkeää rämekangasta (turvekangas), jossa aluskasvillisuuden lajistossa tavataan selkeitä metsälajeja. Alueelta tehtyjen luonto-, kasvi- ja perhosselvitysten tulosten perusteella alueelta ei ole löytynyt sellaisia lajeja, jotka estäisivät ympäristöluvan hakemista alueelle. Yöperhosseurannassa ei tavattu aikaisemmin alueelta tavattua suovenhokasta. Viime kesän sateisuuden takia valorysäpyynti ei ollut niin tehokasta kuin se olisi voinut olla. Yöperhosseurantaa olisikin tarpeen jatkaa kesällä 2013 niin että sen tulokset olisivat käytettävissä ympäristöluvan käsittelyn yhteydessä. Hankkeen vaikutukset maisemaan liittyvät läjitysalueen näkymiseen Ilomantsin suunnasta. Maankaatopaikka muodostaa alueelle uuden kukkulan. Läjityksen loputtua aluetta voidaan kuitenkin käyttää virkistysalueena, joten alueen käyttö tehostuu. Koko suoalue ei tule suunnit-

telman mukaan jäämään läjitysalueen alle, joten alueella säilyy myös metsäistä suota. Pölyn leviämisen selvittämiseksi on tehty mallinnus maastomallilla. Mallinnuksen perusteella pölyn leviäminen toiminnan aikana rajoittuu lähialueille eikä aiheuta haittaa lähimpien asuntojen luona.

Hankkeella ei ole varsinaisia vaikutuksia maa- ja kallioperään. Pintamaiden poistaminen muuttaa maaperän laatua.

Vaikutukset pinta- ja pohjavesiin tulevat läjitysalueelta syntyvistä valuma- ja suotovesistä. Syntyvät vedet on tarkoitus kerätä tasaus- ja laskeutusaltaaseen ennen niiden johtamista edelleen alueelta lähtevään ojaan. Vedet voivat sisältää kiintoainetta, joka on tarkoitus kerätä edellä mainittuun laskeutusaltaaseen. Ympäristölupavaiheessa vesienkäsittelysuunnitelmaa vielä tarkennetaan. Valuma- ja suotovesillä ei voida katsoa olevan suurempaa kuormittavaa merkitystä alapuoliseen vesistöön kuin nykyisellä suo-ojituksellakaan. Suoalueella oleva vesi ei ole sellaista pohjavettä, jota ympäristönsuojelu- tai vesilaissa tarkoitetaan. Alueen varsinainen pohjavesi on turvekerrosten alapuolella. Selostuksen perusteella pohjaveden pilaantumisen riskiä ei ole. Lähimmän pohjavesialueen Kulhon pohjavesiolosuhteisiin hankkeella ei ole vaikutusta. Melua on arvioitu leviämismallin avulla. Tehdyn mallinnuksen perusteella meluhaitat eivät lähimpien asuintalojen luona lisäännä sillä alueen tärkein melulähde on liikenne. Maankaatopaikka lisää alueen liikennettä keskimäärin 19 ajoneuvolla vuorokaudessa eli noin kahdella kuorma-autolla tunnissa. Liikennemäärien kasvulla ei ole merkitystä kun se suhteutetaan tieverkon muuhun liikenteeseen. Pääasiallinen liikenne alueelle tapahtuisi Ilomantsintien kautta. Sen vuorokautinen liikennemäärä on tällä hetkellä noin 4500 ajoneuvoa vuorokaudessa.

Joensuun seudun luonnonystävät ry

Ympäristövaikutusten arviointilain lähtökohtana on esitettyjen eri suunnitteluvaihtoehtojen aito ja objektiivinen arviointi. Joensuun kaupungin ylijäämämaiden maankaatopaikan ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa arviointi on tehty painottaen Paritsansuon soveltuvuutta tarkoitukseen, kun taas Kyyrönsuo esitellään ikään kuin vaihtoehtoheittona ja muodon vuoksi. Tällaista menettelyä ei tule hyväksyä.

Paritsansuo on pääosin metsäojitettu suo, jolla on kuitenkin vielä luonnontilaisia luonnonarvoiltaan merkittäviä osia. Paritsansuon linnusto - ja perhoshavainnoille ei ole annettu niille kuuluvaa merkitystä, ja lisäksi on huomioitava, että Paritsansuon vedet purkautuvat ainakin osittain arvokkaaseen Aittopuroon. Alueella ei myöskään ole lainkaan kaatopaikan tarvitsemia rakenteita. Paritsansuon suoluonto on vähillä toimenpiteillä ennallistettavissa arvokkaaksi ja mielenkiintoiseksi lähivirkistysalueeksi tuohon suuntaan kasvavan Joensuun asukkaiden tarpeisiin. Sitä ei pidä muuttaa arvottomaksi maankaatopaikaksi.

Vaihtoehdoksi esitetty Kyyrönsuon alue sen sijaan on nykyisellään vähäarvoista joutomaata, joka hyvin suunnitellulla kosteikko- ja täyttömaarakentamisella voitaisiin kunnostaa merkittäväksi luonto- ja lähivirkistyskohteeksi.

Kyyrönsuo on ollut 40 vuoden ajan turvetuotantoalueena, jolle on vastikään saatu 36 ha turvetuotannon jatkohanke. Puhtaiden ylijäämämaiden sijoittelu tälle laajalle kaivetuille Kyyrönsuon turvetuotantoalueelle, jolla on valmiimmat rakenteet, soveltuu jo

lähtökohtaisesti paremmin kuin metsää kasvavalle, osin luontoarvoiltaan merkittävälle Paritsansuolle.

Ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa korostetaan Kyyrönsuon merkitystä kevätkuuttoaikaisten lintujen levähdysalueena. Kun maankaatopaikka toivottavasti sijoitetaan Kyyrönsuolle, voidaan samassa yhteydessä alueelle luoda pysyvä ja mahdollisimman laaja kosteikkoalue, jolla em. linnut voivat ruokailla ja pesiä. Asiantuntevasti suunniteltu, useita vuosia kestävä läjitysalue toimisi esimerkkinä siitä, miten tulevaisuuden lähivirkistyskohteella voi olla useita käyttötarkoituksia. Suunnittelutyön yhteydessä pystytään myös vesiensuojelu hoitamaan siten, että haitat minimoituvat. Hyödyt niin luonnolle, kaupunkilaisten virkistykselle kuin kaupungin imagollekin olisivat moninaiset.

Joensuun seudun luonnonystävät ry katsoo, että puhtaiden ylijäämämaiden sijoittamiselle esitetyistä vaihtoehdoista parhaiten soveltuva on Kyyrönsuon turvetuotantoalue Kontiolahden kunnassa. Turpeen kaivu on hävittänyt alueen alkuperäiset luontoarvot. Läjitysalue on myös infrastruktuurin osalta paremmin ja haitattomammin, sekä edullisemmin toteutettavissa Kyyrönsuon alueelle. Kyyrönsuon alueella on vähän asutusta ja kaatopaikan kuljetustoiminnasta aiheutuva haitta on vähäinen.

On hyvä muistaa, että Joensuun kaupungin maarakennustöiden materiaali on vuosikymmenten ajan valtaosin otettu käyttöön juuri Marjosärkän ja Utranharjun alueelta eli myös nyt syntyvien puhtaiden maiden takaisin ohjaaminen lähelle aiemmin hyvin tehokkaasti ”tyhjennetyille alueelle” on perusteltua.

Marjosärkän asukkaat (yhteensä 19 allekirjoittajaa) toteavat mielipiteessään maankaatopaikan sijoittamisesta Kyyrönsuolle (vaihtoehto VE2) seuraavaa:

Hankkeen arviointiselostuksessa esiin tuodut vaikutukset liikenteeseen, ilmanlaatuun, luontoon, asukkaiden elinolosuhteisiin, terveyteen ja viihtyvyyteen ovat suuresti vähäteltyjä. Mielipiteen esittäjien mukaan raskaan liikenteen kasvu 19 ajoneuvolla vuorokaudessa ei ole vähäinen muutos ja he korostavat, että arvio on laskennallinen, jolloin todellinen liikennemäärä etenkin ruuhka-ajoina voi olla moninkertainen. He toteavat myös, että jo nyt Marjosärkän tie ja Kyyrönsuontie ovat vilkkaasti liikennöityjä ja näitä väyliä käyttävät turve, hake- ja sora-autot. Mielipiteen esittäjien mukaan arviointiselostuksessa esitetty alueen ajoneuvoliikenteen määrä, 410 autoa/vrk, perustuu aikaisempaan tilanteeseen, jolloin alueen läpikulkuliikennettä vilkastuttanut Pankakoskentie alikulkua ei vielä ollut käytössä. Mielipiteen esittäjät korostavat teiden nykyistä huonoa kuntoa (mm. tien reunojen vajoamista), kapeutta ja erillisten kevyen liikenteen väylien puuttumista, jotka kaikki omalta osaltaan aiheuttavat jo nyt turvallisuus- ja onnettomuusriskejä. He korostavat myös Kyyrönsuontien osalta tien luokitusta yksityistieksi ja lisääntyvästä raskaasta liikenteestä tiehoitokunnalle aiheutuvaa rasitetta, jota pitävät liian suurena.

Lisääntyneiden melu-, pöly- ja tärinäongelmien osalta mielipiteen esittäjät ovat sitä mieltä, että ne eivät jää arviointiselostuksessa esitetyn mukaisesti paikallisiksi ja lyhytkestoisiksi ja viittaavat mm. useimpien asuintalojen sijaintiin lähellä tietä.

Mielipiteen esittäjät katsovat, että hankkeen vaikutukset alueen luontoon ovat moninaiset ja vahingolliset. He viittaavat alueella tavattuihin uhanalaisiin ja vaarantuneisiin

siin lintulajeihin ja alueen merkitykseen lintujen muuton aikaisena levähdysalueena. Kirjoittajat ovat huolissaan myös alueella olevista sota-ajan kulttuurihistoriallisista kohteista, lähellä sijaitsevasta I lk:n pohjavesialueesta ja vedenottamoista, Siilaisenpuron veden laadusta sekä myös siitä suunnitteleeko Joensuun kaupunki mahdollisesti myös lumenkaatopaikkaa Kyyrönsuolle ja edelleen alueelle mahdollisesti kuljettavien maamassojen puhtaudesta.

Mielipiteen esittäjät katsovat myös, että asukkaiden elinolosuhteisiin, terveyteen ja viihtyvyyteen vaikuttavia seikkoja on arviointiselostuksessa vähätelty vahvasti. Kirjoittajat siteeravat arviointiselostusta: ”lähiympäristön herkät kohteet sekä asuin- ja virkistysalueet jäävät yleisesti melko kauas hankkeen sijoituspaikasta”. Kirjoittajat toteavat, että lähimmät asuintalot sijaitsevat n. 600 metrin ja vedenottamo 800 metrin etäisyydellä suunnitellusta hankkeesta.

YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNTO

Hankekuvaus

Arviointiselostuksessa on esitetty selkeästi hankkeen tarkoitus ja tarve sekä puhtaiden ylijäämämaiden nykyinen sijoittaminen Joensuun kaupunkialueella. Uusien puhtaiden maamassojen maankaatopaikkavaihtoehtojen sijoittuminen alueelle on esitetty selkeästi kartoin, ilmakuvin ja valokuvilla. Paritsansuon osalta, ainakin painetussa versiossa käytetty ilmakekuva on jäänyt niin tummaksi, että siitä ei voi nähdä ojitetun ja luonnontilaisen suon osien sijoittumista alueella.

Hankkeen toiminnot perustamisen ja käytön osalta on myös kuvattu riittävästi. Erityisen hyvä ja informatiivinen on taulukko 1 (massojen arvioidut syntypaikat ja määrät vuosina 2020-2055), joka antaa pohjaa eri vaihtoehtojen logististen hyötyjen ja vaikutusten arvioinnille.

Paritsansuon osalta on esitetty myös korkeusmalli ja maamassojen lopullinen muotoilu käytön päättymisen jälkeen (kuva 9, luonnos maisemointisuunnitelmasta), josta on luettavissa, että käytön päätyttyä täyttömaakasa on korkeimmillaan 37 metriä ympäröivästä alueesta. Tämä olisi ollut hyvä tuoda esille myös selostustekstissä. Kyyrönsuon osalta vastaavanlaista korkeusmallia ei ole tehty, mitä voidaan pitää puutteena hankkeen maisemallisten vaikutuksien arvioinnin kannalta. Arviointiselostuksessa ei Kyyrönsuota ole kuvattu kaikilta osin samalla tarkkuudella kuin Paritsansuon aluetta. Kyyrönsuolla on tällä hetkellä noin 100 ha turvetuotannosta poistunutta aluetta ja luvan mukaista turvetuotantoaluetta 65 ha, joka aikanaan tuotannon päätyttyä poistuu myös käytöstä. Taustatietona tämä olisi tärkeä mietittäessä mm. maisemallisia vaikutuksia ja alueiden täytön jälkeisen ajan käyttöä.

YVA-menettely käsittää hankkeen koko elinkaaren. Arviointiselostuksessa on käsitelty suppeasti Paritsansuon alueen käyttöä ja tehtäviä toimenpiteitä käytön päättymisen jälkeen. Kyyrönsuon osalta jälkikäyttöä ei ole tarkasteltu, mikä on puute.

Vaihtoehtojen käsittely

YVA-menettelyn yksi keskeinen osa on eri vaihtoehtojen ja niiden aiheuttamien ympäristövaikutusten selvittäminen ja vertailu kansalaisten ja sidosryhmien osallistumisen sekä päätöksenteon pohjaksi.

Hankkeen arviointiohjelmassa esitetyt vaihtoehdot olivat suppeat, mutta kuten yhteysviranomaisen lausunnossa arviointiohjelmasta todettiin, niiden katsottiin olevan riittävät YVA-menettelyn kannalta. Arviointiselostusta laadittaessa hakija on kuitenkin poistanut vaihtoehdon VE1b, jossa maankaatopaikka toteutettaisiin Paritsansuon alueelle suppeammassa laajuudessa. Vaihtoehdon pois jättämistä perustellaan arviointiselostuksessa erillisselvityksillä, joissa ei ilmennyt sellaisia seikkoja, joiden mukaan Paritsansuon alueen vaihtoehto olisi luonnollista rajata. Lisäksi pelkän laajemman vaihtoehdon käsittelyä perustellaan hieman erikoisesti, kun otetaan huomioon YVA-menettelyn vaihtoehtotarkastelun tavoitteet, sillä että ”tämä vaihtoehto kuvastaa maankaatopaikan suurimpia mahdollisia ympäristövaikutuksia ja kuvastaa näin ollen myös mahdollisten suppeampien laajuuksien maankaatopaikkojen ympäristövaikutuksia”.

Vaihtoehdon VE1b poisjättäminen on merkittävä puute arviointiselostuksessa. Vaihtoehdon pois jättämisestä ei keskusteltu YVA-yhteysviranomaisen kanssa, eikä siitä myöskään tiedotettu YVA-yhteysviranomaiselle. Hakija ei myöskään suostunut täydentämään arviointiselostusta tämän vaihtoehdon käsittelyn osalta (puhelinkeskustelu Hannu Luotonen/Pauliina Palmgren 15.01.2013). Vaihtoehdon VE1b poisjättäminen puutteellisiin luontoselvityksiin (ks. myöhemmin) vedoten ei ole perusteltua. Suppeampi hankerajaus olisi voitu tehdä esimerkiksi hyödyntämällä tietoja aikaisemmissa selvityksissä alueella havaituista luonnonarvoista ja uhanalaisista lajeista. Suppeampaa rajausta olisi voinut hahmotella myös Paritsansuon lähialueella tulevana vuosina syntyvien puhtaiden maamassojen läjitystarpeella, jolloin esimerkiksi logistiset hyödyt tulisivat tarkemmin huomioonotetuksi. Taulukossa 1 esitettyjen puhtaiden maamassojen arvioidut syntypaikat ja määrät vuosina 2020-2055 perusteella voi nähdä, että läjitystarpeen omaavia maamassoja syntyy itse asiassa varsin kaukana-kin Paritsansuon alueesta, jolloin suppeampi hankerajaus palvelemaan lähialueita mahdollistaisi pienemmän hankkeen ympäristövaikutusten arvioinnin ja vertailun muihin vaihtoehtoihin.

Arviointiselostusta lukiessa ei voi paikoin välttyä vaikutelmalta, että varsinainen tarkempi vaikutusten arviointi tehdään vain Paritsansuon osalta (VE1a) ja Kyyrönsuota (VE2) käsitellään huomattavasti kevyemmin. Yhteysviranomaisen korostaa kuitenkin, että YVA-lain lähtökohtana on eri vaihtoehtojen aito tarkastelu YVA-menettelyssä.

Ympäristövaikutusten arviointimenettely

Ympäristövaikutusten arviointimenettely on kuvattu riittävästi. Hakija on perustanut hankkeelle ohjausryhmän, jossa tosin ilmeisesti on ollut vain Joensuun kaupungin virkamiehiä (arviointiselostuksesta ei ilmene mitä tahoja ja mitä asiantuntemusta ryhmän jäsenet edustavat). Ryhmässä olisi ollut hyvä olla myös muita tahoja, kuten kansalaisjärjestön edustaja tai ympäristöterveydenhuollon edustaja, kuten Itä-Suomen aluehallintovirasto lausunnossaan arviointiohjelmasta ehdotti.

Vaikutukset ja niiden selvittäminen

Nykytilan kuvaus

Nykytilan kuvaus käsittää kolmanneksen arviointiselostuksen varsinaisesta tekstistä. Esitysteknisesti lukemista hankaloittaa se, että sisällysluettelossa esitettyä luvun viisi alajaottelua (teemoittain 5.1, 5.2., 5.3 jne.) ei ole käytetty varsinaisessa tekstissä, jossa koko esitetty aineisto on luvussa 5.1, jossa on 50 alalukua, mutta varsinaiset teemalliset otsikot on jätetty numeroimatta.

Kaavoitus ja nykyinen maankäyttö

Sekä nykyisten maankaatopaikkojen että vaihtoehtotarkastelussa olevien suunniteltujen Paritsansuon ja Kyyrönsuon maankaatopaikkojen osalta nykyinen kaavoitustilanne on selvitetty hyvin. Hankealueita koskevat kaavakuvat voimassaolevista kaavoista lisäävät tekstin ohella informatiivisuutta. Multimäen osayleiskaavan (kuvassa 14) luomerkinnät (luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue) on selvennetty, kuten yhteysviranomaisen lausunnossaan arviointiohjelmasta edellytti. Kaavamerkintöjä on myös avattu niitä selventävillä teksteillä.

Asutus

Arviointiselostuksessa on kuvattu Paritsansuon ja Kyyrönsuon osalta hankealueiden läheisyyteen sijoittuva asutus ja lähimpien rakennusten, terveyskeskusten, vanhainkotien, koulujen, päiväkotien ja uimarantojen etäisyydet hankealueista. Paritsansuon läheisyyteen on Multimäen osayleiskaavassa esitetty uutta pientalovaltaista aluetta, jonka rakentaminen alkanee lähivuosina. Myös näiden tulevien rakennusten etäisyydet hankealueesta on kuvattu.

Maisema

Sivulta 60 alkavassa, otsikon ”hankealueen lähiympäristön herkäät kohteet, asutus ja maisema” alla olevassa luvussa ei ole käsitelty vaihtoehtojen nykyistä maisemallista merkitystä. Kyyrönsuon osalta todetaan, että alueen ympäristö on avointa maisemaa, koillisessa aluetta rajaa metsävyöhyke. Paritsansuon osalta alueen nykyinen maisemallinen merkitys ja maisemakokonaisuuden luonteenomaiset piirteet olisi tullut kuvata, kuten yhteysviranomaisen lausunnossaan arviointiohjelmasta edellytti.

Alueen muinaismuistot ja kulttuuriympäristöarvot on selvitetty arviointiohjelmassa riittävästi.

Ilmasto ja ilman laatu

Joensuun seudun kuukausittaisia keskimääräisiä sademääriä ja lämpötiloja on esitetty vuoden 2010 osalta. Vuosi 2012 olisi ollut informatiivisempi mm. luontoselvitysten tausta-aineistoksi. Paremmen kokonaiskuvan saamiseksi useamman vuoden keskiarvojen esittäminen tai esimerkiksi useamman vuoden tietojen esittäminen olisi ollut informatiivisempaa ja jälkimmäinen vaihtoehto kuvannut myös vuosien välistä vaihtelua, joka on lisääntynyt mm. ilmastonmuutoksen myötä. Luvussa on käsitelty myös Pohjois-Karjalan bioindikaattoritutkimusta ja sen tuloksia. Bioindikaattoritutkimuksen

tulokset ovat taustatietoa. Se onko näytepisteitä hankealueilla ei näy arviointiselostuksessa. Kokonaisuutena luku on kuitenkin riittävä.

Maa- ja kallioperä on kuvattu riittävästi.

Pohjavedet

Hankealueiden ja niiden läheisyydessä olevien alueiden pohjavesiolosuhteet on selvitetty I- ja II-luokan alueiden osalta ympäristöhallinnon OIVA-järjestelmästä ja esitetty selkeästi kuvassa 35 myös kartalle rajattuina. Hankealueilla näitä muodostumia ei ole. Nykytilakuvauksessa ei kuitenkaan ilmene Paritsansuon osalta alueen mahdollisten muiden pohjavesien tilannetta ja mahdollista yhteyttä muihin pohjavesiin ja pohjaveden virtaussuuntia. Kyyrönsuon osalta tarkempia tietoja on esitetty vuosien 1999 - 2001 aiemmassa YVA-menettelyssä koottujen aineistojen pohjalta.

Pohjavesiosiossa on käsitelty myös tärkeimmät vedenottamot ja niiden etäisyydet hankealueisiin.

Pintavedet

Paritsansuon alueen kuivatusvedet tullaan johtamaan Multimäen kylän läpi kulkevan uoman sekä Aittopuron kautta. Selostuksessa todetaan, että näistä uomista ei ole saatavilla vedenlaatutietoja. Uomat ovat hankkeen välittömät purku-uomat.

Paritsansuon alapuolisen vesistön tilan kuvauksessa on käytetty melko vanhoja asiakirjoja ja referenssejä. Veden laadullinen käyttökelpoisuusluokitus ei ole Suomessa enää käytössä, vaan vesien tilaa arvioidaan vesipolitiikan puitedirektiivissä määritellyin perustein, jotka on kirjattu lakiin (1299/2004) ja asetukseen (1040/2006) vesien hoidon ja merenhoidon järjestämisestä. Kyyrönsuon osalta käytetyt aineistot ovat hieman uudempia.

Molempien alueiden tarkastelussa olisi ollut syytä esittää myös alueen vesistöjen ekologinen tila; luokittelu on tehty vesienhoitosuunnitelmaa varten vuonna 2008. Kuvassa 36 olisi ollut syytä esittää kaikki näyteasemat, jotka kuvauksessa esitetään. Parametrien yksiköiden esittämisessä tulisi myös olla tarkempi, paikoin tekstissä ja mm. taulukossa 3 fosforipitoisuuden yksikkönä on mg/l, eikä µg/l, kuten pitäisi.

Kasvillisuus ja eläimistö

Paritsansuon kasvillisuuden nykytilan kuvaus perustuu Multimäen osayleiskaavaa varten tehtyihin luontoselvityksiin. YVA-menettelyn yhteydessä kesällä 2012 tehty kasvillisuus selvitys mainitaan, mutta sen tuloksia ei ole nykytilan kuvauksessa käytetty. Selvitykset ovat myös keskenään osin ristiriitaisia. Multimäen alueen ympäristöselvityksen (2008) mukaan Paritsansuon alueella on luonnontilaisia soistumia, jotka ovat metsälain 10 §:n mukaisia suojeltavia elinympäristöjä. Vuoden 2012 kartoituksessa todetaan, että alueella ei esiinny metsälain tai luonnonsuojelulain ja -asetuksen mukaisia erityisen arvokkaita suojeltavia elinympäristöjä. Avoimeksi jääkin, onko kahden selvityksen erojen takana viime vuosien aikana tapahtunut alueen kasvillisuuden muutos vai ovatko pienialaiset soistumat jääneet kesän 2012 kartoituksessa huomaamatta. Vai onko kyse erilaisesta tulkinnasta? Aineistojen osin erilaiset tulokset olisi tullut käsitellä tarkemmin nykytilan kuvauksessa. Suomen ympäristökeskuksen suolaikkuanalyyseissä Paritsansuon ojitetun osan länsipuolella on 24 hehtaarin suuruinen

ojittamaton alue, joka on luokiteltu kohtalaisen arvokkaaksi suoksi. Tätä aineistoa ei ole hyödynnetty arviointiselostuksessa.

Linnuston osalta hakija toimitti yhteysviranomaiselle Joensuun Multimäen luontoselvityksen, jossa on selvitetty alueen pesimälinnustoa, kasvillisuutta, elinympäristöjä ja alueen monimuotoisuutta. Laadukkaan linnustaselvityksen katsottiin riittävän YVA-menettelyyn ja uutta selvitystä ei edellytetty. Selvityksen tarkemmassa analysoinnissa ja tekijän haastattelussa kuitenkin ilmeni, että inventointi kattaa Paritsansuon osalta vain hankealueen ojitetut osat. Avonaisia suon nevaosia ei painotettu maastotöiden aikana. Linnuston nykytilakuvaus ei siten ole riittävä ja sitä tulee täydentää luonnontilaisen osan kartoituksella, jotta koko alueen linnustosta saadaan luotettavampi kuva. Kartoitus ei siis koskenut lainkaan suon länsipuolista ojittamatonta osaa (24 ha). Kartoitusalueen puutteellisuudesta huolimatta alueen pesimälinnustoon kuuluvat uhanalaisluokituksessa (2010) valtakunnallisesti vaarantuneiksi (VU) luokitellut keltävästäräkki ja pohjansirkku. Alueella tavattu metso ja kesän 2012 maastotöissä havaittu teeri ovat molemmat silmälläpidettäviä (NT) lajeja. Arviointiselostuksen nykytilakuvauksessa esitetty toteamus, että alueella ei pesi lainkaan kahlaajia perustuu siis vain suon ojitetun osan tietoihin.

Paritsansuon perhoslajistosta on käsitelty vain erittäin uhanalaista (EN) suoventohasta. Lajin tunnettuja esiintymiä ei ole käsitelty ja mm. 2008-2009 tehtyjä havaintoja ei ole selvitetty, vaikka niistä on ilmoitettu hakijalle ja hakijan konsultille. Puutteellisuuksista huolimatta nykytilakuvauksessa olisi tullut käsitellä alueella 2012 tehtyjen päivä- ja yöperhosselvitysten tuloksia. Nämä tulokset ovat kyllä arviointiselostuksen liitteissä suppeina raporteina.

Kyyrönsuon osalta ei ole tehty alueen erillistä kasvillisuusselvitystä johtuen alueen luonteesta, tuotannosta poistettua turvetuotantoaluetta. Linnuston osalta nykytilaa on täydennetty Pohjois-Karjalan lintutieteellisen yhdistykseltä saaduilla havainnoilla alueelta. Nykytilakuvauksen perusteella alueella on siis ainakin muutonaikaista merkitystä linnustolle.

Muiden eläinlajien esiintymistä kummallakaan alueella (mm. nisäkkäät) alueella ei ole selvitetty, vaikka yhteysviranomaisen lausunnossaan arviointiohjelmasta sitä edellytti.

Nykytilan kuvauksessa ei myöskään ole arvioitu kokonaisuutena hankealueen ja sen reuna-alueiden merkitystä luonnon monimuotoisuuden kannalta. Myös tätä yhteysviranomaisen edellytti lausunnossaan: ”Multimäen osayleiskaavaa varten tehdyssä luontoselvityksessä Paritsansuon alueeseen rajoittuu myös muita arvokkaita luontotyyppejä/alueita. Paritsansuon ja näiden alueiden muodostamaa kokonaisuutta tulisi nykytilakuvauksessa myös tarkastella”.

Hankealueiden lähellä olevat suojelukohteet on esitetty asianmukaisella ja riittävällä tavalla arviointiselostuksessa.

Kalasto ja kalatalous

Kalaston ja kalatalouden osalta arviointiselostusta on täydennetty kalatalousviranomaisten lausunnossaan edellyttämällä tavalla.

Hankkeen ympäristövaikutusten arviointi

Ympäristövaikutusten arviointimenetelmät - luvussa esitetyt arviointimenetelmät on esitetty hyvin yleisellä tasolla tai ne puuttuvat kokonaan. Useimmiten arviot on ilmoitettu tehtävän asiantuntija-arvioina. Ainoastaan arvioitaessa hankkeen vaikutuksia ilman laatuun sekä melu- ja värinävaikutuksiin menetelmät on selkeästi esitetty. Muiden arviointien pohjana käytetyt aineistot jäävät osin epäselviksi. Arviointiselostuksessa olisi myös ollut syytä perustella miksi esim. vaikutusten arvioinnissa ilman laatuun on käytetty mallinnuksessa varsin vanhoja lähtötietoja ja jotka lisäksi perustuvat Pohjois-Savossa Kuopion lentokentällä 2007 tehtyihin mittauksiin. Miksi ei ole käytetty uudempiä tietoja lähempänä hankealuetta, esim. Joensuun lentokentällä kerättyjä säätietoja? Arvioitaessa vaikutuksia maa- ja kallioperään todetaan, että ”vaikutuksia on arvioitu mm. määrittämällä maaperään suodautuvan veden määrä ja laatu ja edelleen määrittämällä vesistä johtuvaa muutosta ja sen voimakkuus ja laajuus maaperässä”. Arvioinnin perustana olevia aineistoja ei ole esitetty tai viitteitä niihin. Millä menetelmillä arvio on tehty? Arviointiselostuksessa todetaan, että arvioinnissa on käytetty kokemuksia muista hankkeista. Näitä ei ole kuitenkaan yksilöity eikä myöskään arvioitu niiden soveltuvuutta arvioinnin pohjaksi, mikä vaikeuttaa ympäristövaikutusten arvioinnin luotettavuuden arviointia.

Myös tässä luvussa sisällysluettelossa käytetty alalukujen numerointi ei vastaa itse tekstissä käytettyä numerointia.

Pohja- ja pintavedet

Hankkeen vaikutusten arviointiin pohja- ja pintavesien osalta käytetty aineisto on varsin niukka ja uudempaa tietoa olisi ollut saatavilla. Arvioinnissa ei ole huomioitu vesistöjen luokittelun ja vesiensuojelun tavoitteiden muuttumista vesienhoidon lainsäädännön kautta. Tätä on käsitelty tarkemmin pinta- ja pohjavesien nykytilan kuvauksen yhteydessä.

Paritsansuon hankealueen välittömistä purku-uomien veden laadusta tai tilasta ei ole olemassa aiempaa aineistoa. Lisänäytteenotolla olisi voitu lisätä arvioinnin luotettavuutta. Nyt nykytilan tarkempi selvittäminen on kuvattu hankkeen vaikutusten seurantaohjelmassa ennen hankkeen toteuttamista tehtäväksi. Kyyrönsuon osalta on käytetty vuoden 2001 YVA-menettelyn aineistoja eli yli 10 vuotta vanhoja aineistoja.

Luonnon monimuotoisuus

Luonnon monimuotoisuuteen liittyvien vaikutusten arvioinnin pohjana on käytetty alueella aiemmin tehtyjä luontoselvityksiä ja Pohjois-Karjalan ELY-keskukselta saatuja uhanalaisten lajien tietoja. Sekä hakijalle ja hakijan konsultille on kerrottu YVA-menettelyn aikana, että alueelta on olemassa uudempiä tietoja erittäin uhanalaisen suovenhokkaan esiintymisestä alueella. Näitä tietoja ei selvitykseen ole selvitetty. Alueella tehtyjen luontoselvitysten osalta arviointiselostuksen liitteenä olevien suppeiden raporttien vaikutusten arviointimenetelmät-luvun välillä on ristiriita käytettyjen maastopäivien välillä. Liiteraporteissa esitetään kolme maastopäivää ja arviointimenetelmät-luvussa neljä. Liiteraporteista on myös luettavissa, että samat tekijät ovat tehneet sekä kasvillisuuskartoituksen että perhosselvityksen samoina päivinä. Ottaen

huomioon alueen koon ja kahtena ensimmäisenä maastopäivänä vallinneen huonon sään (perhosselvitysten kannalta) panostus inventointeihin on ollut täysin riittämätön.

Kasvillisuusselvityksen osalta ei ole esitetty tarkempaa kartoitusmetodia. Arviointiselostuksessa todetaan, että kartoitus on perinteinen lajistoselvitys, jossa alueelta etsitään mahdollista vaateliasta tai uhanalaista putkilokasvilajistoa. Liitteenä olevassa kasvillisuusselvityksessä todetaan, että suo kuljettiin systemaattisesti lävitse, mutta mitä tämä käytännössä tarkoittaa, sitä ei ole arviointiselostuksessa avattu. Liitteenä olevasta kasvillisuusselvityksestä selviää lisäksi, että alueen suo- ja metsäluontotyyppi on arvioitu maastokäyntien yhteydessä. Käytettyjen inventointimethodien tarkempi kuvaaminen olisi ollut ehdottoman tärkeää mm. arvioitaessa aikaisempien ja 2012 tehtyjen selvitysten eroja ja mahdollisia muutoksia alueen kasvillisuudessa.

Alueen perhoslajistoa on selvitetty kahdella erillisellä selvityksellä. Päiväperhoslajistoa on selvitetty näköhavainnolla ja haavimalla. Arviointimenetelmät-luvussa mainittua heinäkuun alkupuolen maastopäivää ei ole mainittu arviointiselostuksen liitteenä olevassa raportissa. Arviointimenetelmät-luvussa ei ole kuvattu kartoitusmenetelmää, mutta liitteenä olevassa raportissa todetaan, että suo kuljettiin systemaattisesti läpi noin sadan metrin välein tehtyjä linjoja pitkin.

Suovenhokasta, jonka lentoaika ajoittuu heinäkuulle, on arviointiselostuksen mukaan kartoitettu haavimalla. Arviointiselostuksesta ei kuitenkaan ilmene missä ja mihin aikaan haaviminen on toteutettu. Kuten arviointiselostuksessa todetaan, lajilla on lyhyt lentoaika ja vuorokauden aikana lento ajoittuu alkuyöhön. Tehtyjen maastokartoitusten ajoittumista muualta Suomesta tehtyihin havaintoihin lennon ajoittumisesta ei ole myöskään kuvattu. Suovenhokkaan alueella esiintyneen kannan nykytilan varmistamiseksi nyt tehty selvitys ei anna mitään perusteita. Myös Suomen perhostutkijain seuran puheenjohtajalta saatu lausunto tehdyistä selvityksistä tukee yhteysviranomaisen arviota.

Yöperhoslajiston selvittämiseksi hakija keräsi aineistoa kesä-elokuussa. Käytetty menetelmä olisi tullut kuvata arviointimenetelmät-luvussa, vaikka sekin on luettavissa arviointiselostuksen liitteenä olevasta aineiston määrittämisraportista. Arviointiselostuksessa todetaan, että selvityksen pituudesta ja tarkemmista yksityiskohdista on sovittu ELY-keskuksen edustajan kanssa. ELY-keskuksen kanssa on sovittu ainoastaan selvityksen ajankohdasta ja pyyntivuorokausista. Käytetyn menetelmän osalta yhteysviranomaisen on tuonut esille sen heikkoudet lajiston selvittämisen kannalta.

Hankkeen vaikutuksia linnustoon on arvioitu aikaisemman linnustoselvityksen pohjalta. Tämä ja selvityksessä käytetyt metodit olisi tullut avata myös tässä selvityksessä. Kyyrönsuon osalta on käytetty Pohjois-Karjalan lintutieteellisen yhdistykseltä saatuja tietoja. Näiden osalta ei ole esitetty miten ja minkä ajankohdan tietoja ne ovat.

Luvussa 6.1.11. (sisällysluettelossa 6.5.11) ”vaikutukset ihmisten elinoloihin, terveyteen ja viihtyvyyteen” esitellään arvioinnin pohjaksi tehtyä asukaskyselyä, jonka tulokset on esitetty luvussa 7.12. Asukaskyselyn tulokset on esitetty luvuissa 7.1.10 ja 7.1.11, joista luku 7.1.10 kuuluisi osin lukuun arviointimenetelmät. Asukaskyselyn tulokset on arviointiselostuksessa esitetty olevan selostuksen liitteenä, mutta ne puuttuvat. Asukaskyselyn tulokset, käytetty kyselylomake ja saatekirje toimitettiin yhteysviranomaiselle pyynnöstä ja ne toimitettiin jälkikäteen tahoille, joilta oli pyydetty lau-

suntoa. Ne olivat myös osan arviointiselostuksen kuulutusaikaa nähtävillä ELY-keskuksen internet-sivuilla. Kyselylomake, sen saatekirje ja kyselyn tulokset olisi pitänyt olla arviointiselostuksen liitteenä.

Merkittävä puute arviointiselostuksessa on ympäristövaikutusten arviointimenetelmiin, itse arviointiin ja arviointien luotettavuuteen liittyvien epävarmuustekijöiden ja niiden tarkastelun puuttuminen. Näitä on korostettu YVA-laissa. Erityisesti tämä koskee luonnon monimuotoisuuteen liittyviä selvityksiä. Esimerkiksi hakijan tekemän yöperhosselvityksen osalta ei ollenkaan mainittu erilaisia teknisiä ongelmia, joita valorysäpyynnissä esiintyi kesä-heinäkuussa eli yöperhoslajiston kannalta tärkeimpinä kuukausina. Näiden ongelmien esiintyminen näkyy liitteenä olevasta aineiston määrittäysraportista, jossa todetaan, että perhosia kesäkuulta ja heinäkuun alusta oli hyvin vähän. Suovenhokkaan osalta kartoitus käsittää huomattavia epävarmuustekijöitä, jotka voi jo päätellä kartoitukseen käytetyn vähäisen ajan perusteella.

Hankkeen ympäristövaikutukset

Maankäyttö, rakennettu ympäristö ja maisema

Vaikutuksissa maankäyttöön, rakennettuun ympäristöön ja maisemaan todetaan, että Paritsansuon kaava on riittävä maankaatopaikan toimintaa ajatellen, kunhan luomerkinnällä olevat alueet otetaan huomioon ja, että nämä on huomioitu kappaleessa 7.7.4. (jolla numeroinnilla kappaletta ei ole merkitty). Hanke kuitenkin käytännössä VE1a-vaihtoehdon mukaan toteutettuna peittäisi kyseiset alueet ja hävittäisi alueen nykyisen luonnon. Eli hanke ei olisi nykyisen kaavan mukainen, vaan edellyttäisi kaavamuutoksen (?) suunnitellun hankealueen osalta.

Maisemavaikutusten osalta arviointiselostukseen on laadittu kuvamontaasi täyttöalueesta, kuten yhteysviranomaisen on edellyttänyt. Kuvasta on selkeästi havaittavissa hankkeen maisemallinen vaikutus maankaatopaikan käytön päätyttyä. Kuvamontaasissa näkyy vain osa täyttömäestä ja oletettavasti kuva kattaa täyttömäen korkeimman kohdan, 37 metriä, jolloin sitä voidaan pitää riittävänä. Tekstissä olisi kuitenkin ollut hyvä lisätä kuvaus alueen maisemallisista piirteistä, mihin kehykseen täyttömäki sijoittuu. Aluehan on erittäin tasaista vanhaa suistomaata, jolle luonteenomaista on juuri tasaisuus, jossa topografian muutos näkyy myös selvästi. Kyyrönsuon osalta kuvamontaasia ei ole esitetty, mutta todetaan, että maisemalliset vaikutukset jäävät vähäisiksi. Kyyrönsuon laajempi turvetuotannosta poistettu tuotantoala mahdollistaa myös maamassojen läjittämisen matalammalle tasolle, jolla myöskin maisemallista vaikutusta voidaan pienentää.

Lausunnossaan hankkeen arviointiohjelmasta Pohjois-Karjalan maakuntaliitto toteaa: Erityisesti Paritsansuolla hankealue tulee rajata tarkemmin vasta vaikutusselvitysten jälkeen ja siinä tulee huomioida alueen luontoarvot sekä maakuntakaavassa esitetty viheryhteyksikäytävän säilyminen. Viheryhteyksikäytävän säilymistä ei ole käsitelty arviointiselostuksessa.

Ilman laatu

Hankkeen vaikutuksia ilman laatuun on esitetty pöly- ja hiukkasmallinnuksen perusteella vrk-lisinä ja vuoden keskimääräisinä pitoisuuksina, joiden perusteella hankkeen

vaikutukset hankealueilla ovat pienet. Koska puhtaiden maamassojen kuljetus- ja käsittely ei jakaudu tasaisesti ympäri vuoden olisi ollut hyvä tarkastella myös mahdollisia maksimipitoisuuksia eri sääolosuhteissa silloin kun maankäyttökaatopaikan käyttö, täyttö ja käsittely ovat vilkkaimmillaan. Mallinnuksessa on käytetty vuoden 2007 säätietoja Kuopion lentoasemalta. Olisi ollut syytä käyttää uudempia tietoja esimerkiksi Joensuun lentoasemalta tai ainakin arvioida, miten vuoden 2007 tiedot mallinnuksessa kuvaavat nykyisiä olosuhteita hankealueilla, kun mm. tuulien puuskittaisuus on lisääntynyt viime vuosina. Arvioinnin epävarmuustekijöitä ei ole käsitelty lainkaan. Vaikka hankkeiden vaikutukset ilman laatuun jäänevät, kuten arviointiselostuksessa esitetään paikallisiksi ja vähäisiksi, niin arvioinnin epävarmuustekijöitä olisi tullut käsitellä.

Ilmasto

Hankkeen vaikutuksia ilmastoon, kasvihuonekaasupäästöihin, on tarkasteltu hankkeen koko ja toiminta-aika huomioon ottaen riittävästi. Liikenteen päästöjen osalta yhteysviranomaisen kiinnittää huomiota siihen, että arvioinnissa on arvioitu Multimäen alueelta tulevia maamassoja (n.20% Paritsansuon maankaatopaikalle kuljetettavaksi suunnitelluista maamassoista), ja niiden kuljettamisen aiheuttamia päästöjä, jos massat vietäisiin Paritsansuon sijasta Kyyrönsuolle. Tämä aiheuttaisi 576 tonnin CO₂ päästöt. Kokonaiskuvan saamiseksi ja vaihtoehtotarkastelun pohjaksi olisi tietysti pitänyt arvioida kaikkien Joensuun kaupungin alueella syntyvien maamassojen (yksilöity hyvin taulukossa 1.) kuljetuksen vaikutuksia suhteessa vaihtoehtoihin sijoituspaikkoihin. Nythän 80% sijoitettavista maamassoista tulee muualta kuin Multimäen alueelta ja taulukosta 1 on pääteltävistä, että varsin suurelle osalle niistä Kyyrönsuo voisi olla liikenteen päästöjen kannalta arvioituna konkreettinen vaihtoehto.

Melu

Hankkeen aiheuttamat melu- ja värinähaitat on selvitetty YVA-menettelyn kannalta riittävästi. Meluselvitys on arviointiselostuksen liitteenä.

Maa- ja kallioperä

Maa- ja kallioperään kohdistuvia vaikutuksia voidaan pitää riittävinä YVA-menettelyn kannalta. Vaikutusten arvioinnissa on käytetty Paritsansuon osalta hakijan teettämää esiselvitystä (FCG, 2010), joka ja siinä käytetyt menetelmät olisi tullut kuvata myös arviointimenetelmät-luvussa.

Pohja- ja pintavedet

Hankkeen vaikutukset pohja- ja pintavesien tilaan on arvioitu varsin yleisellä tasolla ja mitään laskennallisia lukuarvoja ei arvioiden tueksi ole esitetty.

Maankaatopaikan vedet on suunniteltu johdettavaksi tasausaltaan (laskeutusallas) kautta purkuvesistöön. Läjitetävästä massasta todetaan aiheutuvan erityisesti hienoaineskuormitusta pintavesiin, mikä voi näkyä niissä samentumisena. Paritsansuon vaihtoehdossa VE1 pääosan kiintoaineksesta arvioidaan laskeutuvan Aittopuroon ja Multimäen kylän läpi kulkevaan uomaan. Maankaatopaikan vaikutus Siilaisenpuroon vaihtoehto VE2:ssa arvioidaan samanlaiseksi kuin Paritsansuolla. ELY-keskus toteaa, että maankaatopaikan vesien johtamis- ja allastusjärjestelmät tulee toteuttaa si-

ten, että merkittävää samentumista tai muuta haittaa ei em. uomissa tapahdu (vrt. ympäristönsuojelulain luvanmyöntämisperusteet). Tarvittaessa vesiensuojelua on tehostettava. YVA-selostuksessa olisi tullut kattavammin tarkastella keinoja, joilla näitä tunnistettuja vaikutuksia olisi mahdollista vähentää.

Pohjavesien osalta arviointia voidaan pitää kuitenkin pääosin riittävänä. Arviointiselostuksessa todetaan Paritsansuon osalta, että alueella muodostuva pohjavesi ei ole suoraan yhteydessä läheisiin luokiteltuihin pohjavesialueisiin, joten niihin ei arvioida kohdistuvan kuormitusta maankaatopaikan toiminnasta. Arviointiselostuksessa olisi pitänyt esittää, mihin tietoihin arvio perustuu.

Lausunnossaan hankkeen arviointiohjelmasta Itä-Suomen aluehallintovirasto on todennut: ”Kummankin vaihtoehdon läheisyydessä on talousvesikäytössä olevia pohjavesialueita. Tulisi selvittää, onko vaikutusalueella käytössä olevia talousvesikaivoja ja onko hankkeella vaikutusta talousvesikaivojen veden riittävyteen ja laatuun”. Arviointiselostuksesta ei käy ilmi, ainakaan suoraan, onko tätä selvitetty.

Luonnon monimuotoisuus ja uhanalaiset lajit ja luontotyytit

Hankkeen vaikutuksia luonnon monimuotoisuuteen ja uhanalaisiin lajeihin ja –luontotyypeihin ei ole riittävästi selvitetty. Selvitykset ovat puutteellisia erityisesti alueen perhoslajiston ja erittäin uhanalaisen suoventhokkaan osalta. Kaikkea olemassa olevaa tietoa ei ole arvioinnissa selvitetty ja käytetty arvioinnin pohjana. Kartoitukset on tehty hyvin vähäisellä maastoajalla, kartoitukseen käytettyjä menetelmiä ja niihin sekä kartoituksen tuloksiin liittyviä epävarmuustekijöitä ei ole arviointiselostuksessa käytännössä käsitelty lainkaan.

Kasvillisuuden osalta epäselväksi jää ristiriita aikaisempien selvitysten kanssa: onko alueella vielä esimerkiksi metsälain mukaisia arvokkaita pienialaisia kohteita, vai onko suon kasvillisuus muuttunut niin paljon, että nämä pienialaiset kohteet olisivat muuttaneet luonnettaan muutaman viime vuoden aikana vai ovatko pienialaiset kohteet jääneet kahden päivän (jona aikana samat tekijät ovat tehneet myös perhoskartoituksen) havaitsematta. Viimeksi mainittua on vaikea arvioida, koska inventointimenetelmää ei ole avattu arviointiselostuksessa ja sen liitteenä olevassa kasvillisuuden kartoitusraportissa. Kartoitusta tuleekin täydentää.

Päiväperhoskartoitus on tehty vain kolmena päivänä, joista kesäkuun päivien osalta olosuhteet eivät ole arviointiselostuksen liitteenä olevan raportin mukaan olleet kartoitukselle kovin suopeat. Raportointi on muutenkin puutteellinen, siitä ilmenee vain, että kartoitus on tehty sadan metrin välein perustetuilla linjoilla. Samoina päivinä samat tekijät ovat tehneet myös kasvillisuuskartoituksen. Raportoinnissa olisi tullut ilmoittaa kartoitukseen käytetty aika, kesto ja sen ajoittuminen, tulokset olisi tullut ilmoittaa kokonaismäärien ohella myös inventointipäiväkohtaisesti. Päiväperhosten kartoitusraportissa on mainittu alueelta tavattu haapaperhonen, jonka kuva on esitetty raportin sivulla 4. Jos kuva on otettu kyseisestä havaitusta haapaperhostesta, niin on todettava, että kuvassa ei ole haapaperhonen, vaan häiveperhonen (*Apatura iris*).

Suoventhokkaan osalta raportista ei ilmene muuta kuin, että sitä on kartoitettu haavimalla, mutta ei mihin aikaan, miten kauan ja missä haavimista on tehty. Suoventhokkaan osalta kartoituksen pohjana olisi tullut olla aikaisemmat esiintymät ja kasvilli-

suuskartoituksessa määritellä lajin toukan ravintokasvien esiintyminen kartoitettavalla alueella. Arvioinnin väite, että suoventhokkaalle on sopivaa korvaavaa elinympäristöä tien toisella puolella ei perustu mihinkään tietoon, sillä aluetta ei ole inventoitu. Yhteysviranomaisen tiedossa olevat suoventhokkaan tunnetut esiintymät ovat kaikki Paritsansuon alueella. Tien eteläpuolisten alueiden inventointi esitetyn väitteen tueksi olisi pitänyt tehdä kesän 2012 inventointien yhteydessä korvaavien elinympäristöjen kartoittamiseksi.

Hakijan tekemän yöperhosseurannan ongelmia/puutteita on jo käsitelty jo aiemmin tässä lausunnossa. Selvityksen puutteet ja epävarmuustekijät olisi tullut kirjoittaa auki vaikutusten arvioinnin yhteydessä, vaikka ne arviointiselostuksen liitteenä olevan aineiston määrittäjän raportoinnissa onkin esitetty. Raportin viimeinen kappale kuvaa selvityksen puutteita selvityksen alussa olleiden teknisten ongelmien lisäksi: ”Kattava valopyynti avoimelta suolta ilman verkkovirtaa Pohjois-Karjalassa on lähes mahdotonta, sillä se vaatisi tehokkaat lamput, mitkä akkujen varassa ovat hyvin vaikeita toteuttaa. Tässä selvityksessä perhosia kesäkuulta ja heinäkuun alusta oli hyvin vähän. Siksi on sanottava, että tässä tapauksessa valopyynti ei anna kuvaa, esiintyykö suolla uhanalaisia perhosia vai ei. Todennäköisesti usea suolla esiintyvä uhanalainen laji jäi havaitsematta”. Tämä olisi ollut syytä tuoda esille vaikutusten arvioinnin yhteydessä.

Kokonaisuutena arvioiden puutteellisista luonnon monimuotoisuutta koskevista selvityksistä on vedetty johtopäätöksiä, joiden yhteydessä selvitysten puutteita ja arviointeihin liittyviä epävarmuuksia ei ole käsitelty itse arviointiselostuksessa asianmukaisissa kohdissa.

Kalasto ja kalatalous

Kalastotarkasteluissa on tarkasteltu vain Pielisjokea ja Pyhäselkää, Aittopuroa ja Siilaisenpuroa ei edes mainita; onko niillä kalataloudellista merkitystä?. Vaikutusten arviointi on kuitenkin YVA-menettelyn kannalta riittävä.

Liikenne

Hankkeen vaikutuksia liikenteeseen on selvitetty liikenneviraston nykyisten tieliikennemäärien perusteella. Nykyiset liikennemäärät on esitetty selkeästi kartoilla Joensuu-kaupungin ja lähialueiden osalta. Minkä vuoden tietoja esitetyt liikennemäärät ovat, ei selviä arviointiselostuksesta.

Lisääntyvän raskaan liikenteen vaikutuksia on käsitelty Paritsansuon ja Kyyrönsuon osalta periaatteella, jossa kaikki läjitettävät maamassat kuljetetaan jompaankumpaan vaihtoehtoisista läjitysalueista. Vaikutukset ovat arviointiselostuksen mukaan kummassakin vaihtoehdossa suhteellisen vähäisiä, myös liikenneturvallisuuteen. Näin varmasti on pääliikenneväylien osalta. Vaikutusten arvioinnissa olisi kuitenkin pitänyt huomioida laajemmin taulukossa 1 esitettyjen maamassojen synty eri puolilla kaupunkia, käytettävät kuljetusreitit sekä erityisesti Kyyrönsuon osalta sijoituspaikkoja lähellä läjitysalueita olevien teiden kunto ja lisääntyvän raskaan liikenteen vaikutukset teiden kuntoon ja liikenneturvallisuuteen. Viimeksi mainittu selvitettävä vaikutus nousi korostetusti esille arviointiselostuksen esittelytilaisuudessa paikallisten asukkaiden

toimesta. Kyyrönsuon osalta raskaan liikenteen vertailuarvona on käytetty Kuopion tien raskaan liikenteen määriä, mikä kyllä vääristää arvioinnin tuloksia.

Onnettomuus- ja häiriötilanteiden vaikutukset ja riskit

Hankkeen riskit onnettomuus- ja häiriötilanteissa sekä niihin liittyvät riskit on kuvattu pääosin YVA-menettelyn kannalta riittävällä tavalla. Liikennettä käsittelevässä kohdassa olisi kuitenkin tullut tuoda esille onnettomuusriski kapealla Kulhontielle, jolla ei ole kevyen liikenteen väylää (vai onko sellainen suunniteltu tehtäväksi?) ja myös tien pientareet ovat kapeat. Tiellä kulkee mm. puurekkoja pudotuspaikalle. Se on varsin huonossa kunnossa, ja esim. pyöräilijöitä on jo nykyisin melko runsaasti. Asuntorakentamisen myötä kevyt liikenne tulee lisääntymään. Vastaavasti myös Kyyrönsuon osalta tässä luvussa olisi tullut käsitellä hankealueen teiden kuntoa ja liikenneturvallisuuksia sekä hankkeen vaikutuksia niihin. Tähän ovat kiinnittäneet huomiota mielipiteessään Marjosärkän alueen asukkaat. Liikenneturvallisuusasia olisi ollut syytä tuoda esille myös arvioinnissa ihmisten elinoloihin, terveyteen ja viihtyvyyteen.

Rakennusvaiheen vaikutukset sekä toiminnan lopettamisen vaikutukset

Rakennusvaiheen aikaisia vaikutuksia on arvioitu pääosin riittävästi.

YVA-menettely kattaa hankkeen koko elinkaaren. Nyt hankealueiden jälkikäyttö on kuvattu vain yleisellä tasolla. Paritsansuon osalta on kuvattu alueen maisemointi ja muutamalla lauseella jälkikäyttömahdollisuuksia. Kyyrönsuon osalta olisi ollut hyvä käsitellä Joensuun seudun luonnonystävät ry:n ehdotusta maankaatopaikan ja turvetuotannosta poistettujen tuotantoalueiden kehittämisestä kosteikko- ja virkistyskäyttöalueeksi yhtenä jälkikäytön mahdollisuutena.

Ihmisten elinolot, terveys ja viihtyminen

Yleisesti voidaan todeta, että arviot ovat varsin yleisellä tasolla ja esimerkiksi alueen nykyistä virkistyskäyttöä on kuvattu yhtenä kokonaisuutena, vaikka tehty kysely mahdollistaisi vaikutusten tarkemman arvioinnin. Kyselyn puutteena on, että se kattaa vain hankkeen lähialueen, vaikka alueella todennäköisesti käy ihmisiä myös muualta. Itä-Suomen aluehallintovirasto onkin lausunnossaan tuonut esille tämän puutteen: kyselyalue olisi pitänyt olla tehtyä laajempi.

Arviointiselostuksessa todetaan, että hankkeen aiheuttamat melu-, pöly-, värinähaitat sekä liikenteen aiheuttamat haitat eivät lisäänty juurikaan nykyisestä, joten näillä ei olisi vaikutuksia lähialueen ihmisten elinoloihin, terveyteen ja viihtyvyyteen.

Tämän luvun osalta vaikutusten arvioinnin pohjaksi tehdyn kyselyn sisältö ja vaikutusten arviointi eivät vastaa kaikilta osin toisiaan. Tähän on kiinnittänyt huomiota Itä-Suomen aluehallintovirasto, joka toteaa: Positiivisena vaikutuksena arviointiselostuksessa on nähty se, että alueen virkistyskäyttömahdollisuudet voivat lisääntyä maankaatopaikan sulkemisen jälkeen. Aluehallintoviraston käsityksen mukaan virkistyskäyttömahdollisuudet tuskin lisääntyvät, vaan virkistysmahdollisuudet muuttuvat oleellisesti nykyiseen verrattuna.

Arviointiselostuksesta ei ilmene myöskään, kuka on tehnyt ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnin eikä onko arvioinnissa otettu huomioon ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arviointia koskevat ohjeet:

- Ihmisiin kohdistuvat terveydelliset ja sosiaaliset vaikutukset. (STM:n opas 1999:1) (http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=122630&name=DLFE-8445.pdf)
 - THL:n (entisen Stakesin) IVA ohjeet: Ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arviointi, IVA (<http://info.stakes.fi/iva/FI/index.htm>).
- Tähän on kiinnittänyt huomiota Itä-Suomen aluehallintovirasto.

Liikenneturvallisuus- ja tiestöön liittyvät vaikutukset olisi ollut syytä tuoda esille tarkemmin myös ihmisten elinoloihin, terveyteen ja viihtyvyyteen liittyvissä arvioinneissa.

Haitallisten vaikutusten vähentäminen ja seuranta

Hankkeen haitallisten vaikutusten vähentämistä on käsitelty arviointiselostuksessa luvussa 9. Käsitteily on kovin suppea ja esimerkiksi otsikon ihmisten terveys, hyvinvointi ja viihtyvyys alla todetaan vain, että ihmisiin kohdistuvia vaikutuksia voidaan lieventää avoimella tiedottamisella.

Yhteenveto ympäristövaikutuksista ja vaihtoehtojen vertailu

Rakenteellisesti ja esitystapana vaikutusten yhteenveto- ja vertailutaulukko on informatiivinen. Taulukon sisällöllistä informatiivisuutta vähentää puutteellisista selvityksistä tehty johtopäätökset. Luonnon monimuotoisuuden osalta huomiota kiinnittää linnustovaikutusten arviointi Kyyrönsuolla merkittävästi negatiiviseksi. Kyyrönsuolla on kuitenkin huomattavasti enemmän jo nyt tilaa linnuston kannalta sopeutua maankäytöpaikan vaikutuksiin verrattuna Paritsansuohon, jossa myös on uhanalaisia lintulajeja ja joka taulukossa on merkitty: negatiivinen vaikutus tai huomattavasti enemmän negatiivisia vaikutuksia kuin positiivisia. Ilman laadun ja ilmastovaikutusten osalta Kyyrönsuon vaihtoehto on määritelty vaikutuksiltaan haitallisemmaksi kuin Paritsansuo, mikä ilmeisesti perustuu arvioon, miten paljon enemmän kasvihuonekaasupäästöjä Multimäen maamassojen kuljetus Paritsansuon sijasta Kyyrönsuolle aiheuttaisi, mikä on virheellinen lähtökohta. Vaikutuksia olisi tullut tarkastella taulukon 1 mukaan: missä maamassat syntyvät ja mikä vaihtoehto kunkin alueen maamassojen kuljetuksen kannalta on logistisesti toimivin vaihtoehto.

Hankkeen vaikutusten seuranta

Pintavesien seurantaohjelmassa olisi voinut yksityiskohtaisemmin kuvata mm. vesistöt, joissa tarkkailua tehdään, kuten Aittopuro, Siilaisenpuro, Pielisjoki, Pyhäselkä. Yksityiskohtainen tarkkailusuunnitelma havaintopaikkoineen ja näytteenotto-ohjelmineen esitetään ympäristölupahakemuksessa, mutta jo arviointiselostuksessa olisi tullut olla kattavampi esitys vaikutusten seurantaohjelmaksi.

Seurantaohjelman puutteita on korostanut myös Pohjois-Karjalan maakuntaliitto, joka toteaa lausunnossaan, ettei hankkeen vaikutusten seurantaohjelmassa ole esitetty ympäristövaikutusten seurantaa riittävästi kaikkien arvioitavien ympäristövaikutusten osalta. Maakuntaliitto nostaa esille seurantaohjelman yhtenä tavoitteena esitetyn haittojen lieventämistoimien onnistumisen selvittämisen, mutta toteaa, että edes kaikkia mahdollisten haittojen ehkäisy- tai lieventäminen – luvussa käsiteltyjä kohtia ei ole seurantaohjelmassa esitetty.

Osallistuminen ja tiedottaminen

Arviointiselostuksessa on kuvattu YVA-menettely, YVA-menettelyn mukainen tiedottaminen ja mahdollisuudet osallistua arviointityön sisällölliseen vaikuttamiseen.

Osallistumisen mahdollisuuksien parantamiseksi ympäristövaikutusten arviointityön aikana Paritsansuon hankealueen asukkaille on tehty asukaskysely, jossa on selvitetty Paritsansuon nykyistä käyttöä ja kysytty mielipidettä hankkeesta.

Arviointiselostusta on esitelty yleisötilaisuudessa Joensuussa 06.02.2013.

Hakija on perustanut hankkeelle ohjausryhmän, jossa tosin ilmeisesti on ollut vain Joensuun kaupungin virkamiehiä ja päättäjiä (arviointiselostuksesta ei ilmene mitä tahoja ja mitä asiantuntemusta ryhmän jäsenet edustavat).

Raportointi

Arviointiohjelma on pääosin rakenteeltaan selkeästi jäsennelty. Arviointiselostuksen lukua ja informatiivisuutta vaikeuttaa selostuksen sisällysluettelossa esitetyn tekstin jaottelun ja sen numeroinnin puuttuminen itse tekstissä. Kun tekstissä vielä viitataan sisällysluettelossa esitettyihin lukujen ja niiden alakohtien numeroihin, joita itse tekstissä ei ole, niin haluttujen tietojen etsiminen on hankalaa.

Kokonaisuutena arviointiselostus on kuitenkin helposti luettava ja selkeä. Esitettyjen tietojen osalta arviointiselostus on kuitenkin epätasainen. Tiedot esim. nykytilakuvausten maankäytön osalta on selkeästi kuvattu ja niitä tukevat havainnolliset kuvat. Varsin monen käsiteltävän asian osalta tiedot ovat kuitenkin jääneet suppeiksi ja kovin yleiselle tasolle. Arviointien pohjana käytettyjen tietojen jäljittäminen ei paikoitellen ole helppoa tai niitä ei ole esitetty. Usein todetaan, että arvioinnit on tehty asiantuntija-arvioina.

Yhteenveto

Yhteysviranomainen katsoo, ettei arviointimenettely täytä kokonaisuutena arvioiden YVA – lainsäädännössä asetettuja vähimmäisvaatimuksia. Selostuksessa on YVA – asetuksen 10 § huomioon ottaen olennaisia puutteita eikä yhteysviranomaisen arviointiohjelmalausunnossaan antamaa ohjausta ole noudatettu riittävästi.

Arviointiselostuksen keskeiset puutteet liittyvät vaihtoehtotarkastelun puutteellisuuteen ja käsittelyyn sekä hankkeen vaikutusten arvioinnin kannalta keskeisten selvitysten puutteellisuuteen (erityisesti luontoselvitykset). Yksityiskohtaisemmin näitä ja muita puutteita on käsitelty tässä lausunnossa aiemmin. Näihin seikkoihin on osin kiinnitetty huomiota myös arviointiselostuksesta annetuissa lausunnoissa ja mielipiteessä.

Jotta YVA-asetuksen 10 §:n mukaiset sisällölliset vaatimukset täyttyisivät, hankkeen ympäristövaikutusten arvioinnista tulisi laatia tässä lausunnossa osoitetuilla lisäselvityksillä ja muilla korjauksilla täydennetty uusi arviointiselostus. Saatuaan korjatun arviointiselostuksen yhteysviranomainen kuuluttaa selostuksen, asettaa sen nähtäville

sekä pyytää siitä lausunnot ja varaa mahdollisuuden mielipiteiden esittämiseen. Yhteysviranomaisena antaa korjatusta arviointiselostuksesta YVA lain 12 §:n mukaisesti lausunnon, joka liitetään korjatun arviointiselostuksen ohella hankkeen lupahakemukseen.

Uuden arviointiselostuksen laatiminen palvelee kokonaisvaltaisen kuvan saamista hankkeen ympäristövaikutuksista.

LAUSUNNON NÄHTÄVILLÄOLO

Yhteysviranomaisen lausunto lähetetään tiedoksi kaikille lausunnonantajille. Arviointimenettelyn aikana yhteysviranomaiselle toimitetut alkuperäiset lausunnot ja mielipiteet säilytetään Pohjois-Karjalan ely-keskuksessa. Kopiot niistä lähetetään liitteenä hankkeesta vastaavalle.

Yhteysviranomaisen lausunto liitteineen ja arviointiselostus ovat nähtävillä Joensuun kaupungintalolla ja Kontiolahden kunnantalolla sekä Pohjois-Karjalan ELY-keskuksessa. Lausunto on myös nähtävissä Pohjois-Karjalan ely - keskuksen internetsivuilla osoitteessa [Pohjois-Karjalan ELY](#) > [Ympäristönsuojelu](#) > [Ympäristövaikutusten arviointi YVA ja SOVA](#) > [Vireillä olevat YVA-hankkeet](#) > Jätehuolto

Aarne Wahlgren
ympäristönsuojeluyksikön päällikkö
Ympäristö- ja luonnonvarat - vastuualue

Hannu Luotonen
Erikoistutkija
Ympäristö- ja luonnonvarat – vastuualue

Suoritemaksu 3250 euroa (65 tuntia, a 50 euroa)

Maksun peruste

Valtion maksuperustelaki (150/1992) 8 §

Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista (897/2009) 25 §

Valtioneuvoston asetus elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen maksullisista suoritteista vuonna 2013 (907/2012)

Muutoksenhaku maksuun

Valtion maksuperustelain 11 b §:n mukaan maksua koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Maksuvelvollinen, joka katsoo, että maksun määräämisessä on tapahtunut virhe, voi vaatia Pohjois-Karjalan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta oikaisua kuuden kuukauden kuluessa maksun määräämisestä.

LIITTEET Arviointiselostuksesta annetut lausunnot ja kannanotot, 6 kpl.

TIEDOKSI Lausunnonantajat

Ympäristöministeriö

Suomen ympäristökeskus (+ 2 kpl arviointiohjelmia)

Alueelliset elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset